

קודם לארבעה עשר, גומרה בארבעה עשר.

איבעיא להו: האם דוקא מלאכה שהיא לצורך המועד תנן שמותר לגומרה אם התחיל בהיתר. אבל אם היא שלא לצורך המועד, אפילו למוגמר נמי לא התירו.

או דלמא, אף כשהיא לא לצורך המועד, תנן שמותר לגומרה.

אבל מלאכה שהיא לצורך המועד, אף לאתחולי מלאכה בארבעה עשר נמי מתחלינן, כי אף במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה, אין זה אלא במלאכות שלא לצורך המועד.

או דלמא, בין מלאכה שהיא לצורך המועד, ובין שהיא לא לצורך, דוקא אם התחיל קודם זמן האיסור, מוגמר, אין [גומר]. אבל לאתחולי בארבעה עשר, לא מתחילים בשום גוונא.

ופשטינן: תא שמע: אבל לא יתחיל בתחילה לעשות מלאכה בארבעה עשר. ולא יעשה אז אפילו צלצול [חגור] קטן, ואפילו שבכה [מטפחת לכיסוי הראש] קטנה.

והוינן בה: מאי "אפילו צלצול קטן"? מה בא להשמיענו בזה?

מאי לאו, אפילו הני [צלצול ושבכה] דלצורך המועד הם, דוקא למוגמר, אין [התירו לגומרם, אם התחיל במלאכתם קודם י"ד]. אבל לאתחולי בעשייתם בי"ד לא התירו.

ומכלל זה שמעינן, שדוקא אלו שהם לצורך המועד, התירו לגומרם. אבל מלאכה שהיא

לא לצורך המועד, מוגמר נמי לא גמרינן. ואף אם התחיל בה קודם י"ד.

ודחינן: לא ראייה היא מהתם.

לעולם איכא למימר, דאפילו שלא לצורך מוגמר נמי גמרינן. ואף צלצול ושבכה, שלא לצורך המועד הם.

ומאי רבותא איכא בצלצול ושבכה דקתני בהם "אפילו"?

להשמיענו דאפילו הני נמי אין מתחילים, ואף דזוטרי [קטנים] נינהו.

דסלקא דעתך אמינא, כיון שנעשים הם בזמן מועט, התחלתן זו היא גמר מלאכתן, נתחיל בהו נמי לעשותן. ואין בהם חילוק בין התחלה לגמר. קא משמע לן, שאף בהם לא התירו אלא לגמור בלבד.

ותו פשטינן: תא שמע: רבי מאיר אומר: כל מלאכה שהיא לצורך המועד, גומרה בארבעה עשר.

ואימתו הוא גומרה? — בזמן שהתחיל בה נה-ב קודם ארבעה עשר.

אבל לא התחיל בה קודם ארבעה עשר, לא יתחיל בה בארבעה עשר.

ואפילו צלצול קטן, ואפילו שבכה קטנה, לא יתחיל בהם בארבעה עשר.

ודייקין: דוקא לצורך המועד, אין [התיר רבי מאיר לגומרה]. אבל שלא לצורך המועד, לא התיר אף לגמור.

ודחינן: לא ראייה היא. דאכתי איכא למימר,

והספריין והכובסין מותרים בעשיית מלאכה בערבי פסחים — שכן הבא ממדינת הים והיוצא מבית האסורים בחול המועד, מספריין ומכבסין בחולו של מועד.

ואף שהכיבוס והתספורת אסורים בחול המועד, אלו מותרים. מפני שלא היתה להם אפשרות לספר ולכבס קודם המועד.

וכיון שמצינו בכיבוס ותספורת צד היתר אף בחול המועד, הותרו לגמרי בערבי פסחים. משום דקילי טפי מחול המועד.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אף הרצענין — שכן עולי רגלים מתקנין מנעליהן בחולו של מועד. וכיון שמצינו במלאכה זו צד היתר בחול המועד, בערבי פסחים הותרה לגמרי.

והוינן בה: כמאי קמיפלגי רבי יוסי ברבי יהודה וחכמים [שלא התירו ברצענין]?

ומפרשינן: מר [רבי יוסי ברבי יהודה] סבר, למידין היתר לתחילת מלאכה של עשיית מנעלים בערבי פסחים, מתיקון מנעלים שהוא סוף מלאכה, שהותר בחול המועד.

ומר [חכמים] סבר: אין למידין להתיר תחלת מלאכה בערבי פסחים, ממה שמצינו בחול המועד שהותר בו סוף מלאכה.

לפיכך, הרצענים אסורים במלאכתם בערבי פסחים. שהרי לא מצינו היתר בתחלת מלאכת המנעלים בשום מקום.

מתניתין:

א. מושיבין שובכין לתרנגולים בי"ד בניסן. שמותר ליתן ביצים תחת התרנגולות לחממן

דהוא הדין דאפילו מלאכה שלא לצורך, נמי גמרינן. והא דקתני "לצורך", לרבותא נקיט הכי. והא קא משמע לך, דאפילו לצורך המועד, דוקא מיגמר, אין. אבל לאתחילי, לא מתחלינן.

ותו פשטינן: תא שמע: רבי מאיר אומר: כל מלאכה שהיא לצורך המועד, גומרה בארבעה עשר. ושאינה לצורך המועד, אסור אף לגומרה.

ועושיין מלאכה בערבי פסחים עד חצות, במקום שנהגו לעשות.

ודייקינן: דוקא במקום שנהגו, אין [אכן עושיין]. אבל במקום שלא נהגו לעשות, לא עושיין אף את גמר המלאכה. שהרי בגמר מלאכה עסקינן.

ושמע מינה, דוקא לצורך המועד, אין [גמרינן]. אבל שלא לצורך המועד, אף לא גומרים את המלאכה. והיינו כצד הראשון באיבעיא דלעיל.

ומסקינן: שמע מינה!

שנינו במתניתין: וחכמים אומרים: שלש אומניות עושיין מלאכה בערבי פסחים עד חצות!

תנא: החייטין מותרים בעשיית מלאכה ערבי פסחים — שכן ההדיוט [מי שאינו אומן] תופר ברכו בחולו של מועד.

ואף שהרבה מלאכות נאסרו בחול המועד, תפירת הדיוט לא נאסרה. וכיון שבהדיוט היא מותרת בחול המועד, בערבי פסחים התירו אף לאומן. משום שהם קלים יותר מאיסור מלאכה דחול המועד.

התרנגולת על הביצים. אלא רק אם כבר ישבה עליהם, וברחה, מותר להחזירה. ורישא דקתני דמושיבין לכתחלה, איירי דוקא בערבי פסחים.

אמר רב הונא: לא שנו דמחזירין אותה במועד, אלא בתוך שלשה ימים הראשונים למרדה [לבריחתה מהביצים] משום דאכתי לא פרח צימרא מינה [שעדיין לא פגה חמימותה לדגור], ועדיין נוחה היא להחזירה עליהם.

וכן אין מחזירין, אלא לאחר שעברו שלשה ימים לישיבתה על הביצים. דכיון שכבר דגרה עליהם שלשה ימים, כבר נשתנו הביצים. ואם לא יחזירוה פסדא לה ביעי [הביצים] לגמרי, ותו אין הם ראויים לכלום.

אבל לאחר שעברו שלשה ימים למרדה, שוב אין מחזירין אותה. משום דכבר פרח לה צימרא [פגה חמימותה לדגור] מינה, והיא מתנגדת בכוח לחזור לביצים. וכיון דטורח גדול הוא להחזירה, אסור הוא במועד.

וכן אם ברחת תוך שלשה ימים הראשונים לישיבתה על הביצים, דאכתי לא נשתנו הביצים, ולא פסדא לה ביעי לגמרי בכך שהפסיקה מלדגור עליהם, אלא ראויים הם עדיין לאכילה, לא מהדרין לה למקומה. לפיכך לא התירו לטרוח בה במועד.

רבי אמי אמר: אפילו תוך שלשה ימים ראשונים לישיבתה, נמי מהדרין את התרנגולת למקומה הואיל וכבר נשתנו הביצים קצת. וכבר אינם ראויים לאכילת כל אדם, אלא רק למי שאינו איסטיניס. ולפיכך הם נמכרים בזול. ואם לא יחזירה יש בזה הפסד ממוין.

כדי שיבקעו מהם האפרוחים. ואין זו מכלל המלאכות האסורות בערבי פסחים.

וכן תרנגולת הדוגרת על הביצים, שברחה מעליהן, מחזירין אותה בערבי פסחים למקומה שעל הביצים.

ואם התרנגולת הדוגרת מתה, מושיבים אחרת תחתיה.

ב. גורפין את הזבל מתחת רגלי הבהמה בי"ד בניסן. ואף מותר להשליכו מחוץ לרפת.

אבל במועד, שהוא חמור יותר מערבי פסחים, אסור להוציא את הזבל לחוץ. אלא גורפין אותו, ומסלקין אותו לצדדים.

ג. מוליכין כלים בערבי פסחים לבית האומן. וכן מביאין אותם אז חזרה מבית האומן. ואף על פי שאינם לצורך המועד.

גמרא:

שנינו במתניתין: ותרנגולת שברחה, מחזירין אותה למקומה.

ותמהינן: השתא, אף לכתחלה ארתובי מותבינן את התרנגולת על הביצים — כדקתני רישא "מושיבין שובכין לתרנגולים" — לאהדורי את התרנגולת למקומה לאחר שכבר התחילה לדגור עליה, מיבעיא ליה לתנא להתיר? ! הא פשיטא הוא.

אמר אביי: סיפא דקתני "מחזירין", אתאן לחולו של מועד, שהוא חמור יותר מערבי פסחים ואסור בו לכתחלה להושיב את

והוינן בה: **כמאי קמיפלגי?**

ומפרשינן: **מר** [רב הונא] **סבר**, להפסד מרובה חששו. אבל להפסד מועט לא חששו! וכיון דליכא אלא הפסד מועט בביצים תוך שלשה ימים לשיבתה, לא התירו מחמתו טירחה במועד.

ומר [רב אמין] **סבר**, להפסד מועט נמר חששו! ואף תוך ג' ימים לשיבתה, יגרם לביצים הפסד מועט אם תפסיק את דגירתה. ואף משום כן התירו לטרוח ביום טוב.

שנינו במתניתין: **גורפין מתחת רגלי בהמה!**

תנו רבנן: הזבל שבחצר, מסלקין אותו לצדדין.

והזבל שברפת ושבחצר, מוציאין אותו לאשפה.

ותמהינן: **הא גופא דברייתא קשיא מינה ובה.**

הא אמרת ברישא, **"זבל שבחצר מסלקין אותו לצדדין"**. ומשמע, דאין מוציאין אותו לאשפה.

והדר תני בסיפא, **"שברפת ושבחצר, מוציאין אותו לאשפה"**.

אמר אביי: לא קשיא.

כאן [בסיפא], איירי בי"ד ניסן. שאף להוציא לאשפה התירו בו.

כאן [ברישא], איירי בחולו של מועד. שלא התירו בו אלא לסלק לצדדין, ולא לפנותו.

רבא אמר: **הא והא בחולו של מועד**. ולעולם לא התירו בו אלא לסלק לצדדין. וסיפא הכי קאמר: **אם** הזבל מרובה עד כדי כך שנעשה החצר ברפת, וכבר אין בה מקום לסלקו לצדדים, מוציאין אותו לאשפה אף בחול המועד.

שנינו במתניתין: **מוליכין כלים ומביאין מבית האומן!**

אמר רב פפא: **כדיק לן** [בחן אותנו] **רבא**. וכך שאלנו:

תנן: **מוליכין ומביאין כלים מבית האומן, אף על פי שאינן לצורך המועד**.

ורמינהו: **והא תניא**: **אין מביאין כלים מבית האומן. ואם חושש להם שמא יגנבו מבית האומן, הרי הוא מפנן לחצר אחרת הסמוכה למקום האומן. אבל לא יביאם לביתו הרחוק מבית האומן, מפני הטורח**.

נמצאו סותרות המשנה והברייתא זו את זו.

ומשנינן, ותרצנו לו את הסתירה: **לא קשיא. כאן** [במשנה], **בארבעה עשר ניסן עסקינן. וכאן** [בברייתא] **בחולו של מועד עסקינן. דחמיר טפי מערבי פסחים. ואסרו בו את הטורח הזה**.

ואיבעית אימא: **הא והא בחולו של מועד. ולא קשיא. כאן** [בברייתא] **איירי במאמינו לאומן שלא ימכרם בינתיים לאיש אחר. ולכן לא התירו לו ליטול את כליו חזרה. וכאן** [במשנה] **איירי בשאינו מאמינו לאומן. וחושדו שמא ימכור את כליו לאחר. ולכן התירו לו ליטלם אף בחול המועד**.

ומסייעינן: **והתניא** [בניחותא]: **מביאין**

ואלו הן שלשת הדברים שלא מיהו חכמים בידם:

א. היו מרכיבין דקלים כל היום בערבי פסחים, משום שסברו שאין זו מלאכה חשובה, ואין לאוסרה.

ב. והיו כורכין את שמעו. ובגמרא מפרש לה.

ג. והיו קוצרין וגודשין [עורמים בגדיש] את התבואה החדשה, לפני הקרבת העומר, ולא חששו לכך שיבואו לאכול מהם, ויכשלו באיסור אכילת חדש.

[ורש"י לא גרס "קוצרין". דפשיטא שאין בה שום מקום לחשש איסור. ואף שאסור לקצור קודם העומר, כדכתיב ביה "ראשית קצירכם", אין איסור זה אלא במקום שמביאין ממנו חיטים לעומר. אבל תבואת יריחו, תבואת עמקים היא, שאינה כשירה למנחות].

ואלו הם שלשת הדברים שעשו אנשי יריחו, ומיהו חכמים בידם:

א. היו מתירין ליהנות מגמזיות [ענפים] של עצי הקדש.

דרך החרוב והשקמה לקוצצן אחת לשבע שנים. ואבותיהם הקדישו עצים אלו כשהם קצוצים מענפיהם. ואחר כך נתוספו עליהם ענפים. והיו אנשי יריחו קוצצים אותם ונהנים מהם.

ב. והיו אוכלין מתחת הנשרים [עצים] א-11 נשירים, כגון דקל המשיר את פירותיו] בשבת, את הפירות הנושרים מהעצים. ובגמרא יבואר איזה איסור יש בדבר.

בחול המועד כלים מבית האומן, כגון את הכד מבית הכדר [עושה כדים], ואת הכוס מבית הזוג לפי שיש בהם צורך המועד.

אבל לא מביאין את הצמר מבית הצבע, ולא את הכלים מבית האומן לפי שאין בהם צורך המועד.

ואם אין לו לאומן מה שיאכל, והוא צריך את שכרו, נותן לו את שכרו, ומניחו לכלי אצלו עד אחר המועד.

ואם אינו מאמינו לאומן, וחושדו שמא ימכור את כליו, הרי הוא נוטלם הימנו, ומניחן בבית הסמוך לו. אבל לא יביאם לביתו המרוחק מבית האומן.

ואם הוא חושש שמא יגנבו משם, הרי הוא מביאן בצניעה בתוך [לתוך] ביתו.

אלמא, במקום שאינו מאמינו, התירו לו ליטול את כליו. כדי שלא יבוא לידי הפסד.

ושוב מקשינן: לא תרצת בכך אלא הא דקתני "מביאין כלים מבית האומן". אבל הא דקתני "מוליכין כלים לבית האומן", אכתי קשיא: דהא בברייתא קתני "אין מביאין" [במקום דליכא פסידא], וכל שכן דאין מוליכין כלים לבית האומן.

ומסקינן: אלא מחורתא כדשינן מעיקרא, דמתניתין איירי בערבי פסחים, וברייתא איירי בחול המועד.

מתניתין:

ששה דברים עשו אנשי יריחו. על שלשה דברים מהם, מיהו חכמים בידם. ועל שלשה מהם, לא מיהו בידם.